

TROTTER

Toscane

Umbrië

**VAN REIZIGERS
VOOR REIZIGERS**

Lannoo

De wereld houdt niet op met draaien. Een wereldreiziger is de eerste om dat te bevestigen. Hoewel er geen inspanningen zijn gespaard om al de gegevens in deze gids uitgebreid te testen en te actualiseren, is het niet uitgesloten dat je ter plaatse vaststelt dat bepaalde gegevens in deze gids toch al opnieuw zijn gewijzigd. We stellen het daarom bijzonder op prijs als je ons op de hoogte brengt van eventuele wijzigingen, zodat we die bij een eerstvolgende herdruk op een correcte manier kunnen meenemen. Uiteraard mag je ook toevoegingen met ons delen. Heb je een niet te missen adres of een onvergetelijke ervaring, deel ze met ons en wie weet kom je, met naam en toenaam, in deze Trotter terecht. Dank bij voorbaat. Ons adres:

TROTTER

Uitgeverij Lannoo
Kasteelstraat 97
B-8700 Tielt

Uitgeverij Terra Lannoo
Postbus/P.O. Box 23202
NL-1100 DS Amsterdam Zuidoost

E-MAIL: TROTTER@LANNOO.BE

WWW.TROTTERCLUB.COM

De prijscategorieën die in de Trotter-gidsen worden gebruikt, zijn steeds afgestemd op het land. Als je in een goedkoop hotelletje ongeveer € 25 betaalt, behoort een hotel waar je € 75 neertelt uiteraard tot de dure prijsklasse. De uitgever kan niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele fouten of de gevolgen ervan.

VERTALING Petra van Caneghem 2025; Imago Mediabuilders

REISINFORMATIE VLAANDEREN EN NEDERLAND Lut D'Hondt

OMSLAGONTWERP Studio Jan de Boer / Helga Bontinck

ONTWERP BINNENWERK Imago Mediabuilders

OMSLAGFOTO bluejayphoto / iStock

OORSPRONKELIJKE TITEL Le Routard – Toscane

OORSPRONKELIJKE UITGEVER Hachette, Paris

DIRECTEUR VAN DE REEKS EN AUTEUR Philippe Gloaguen

STICHTERS Philippe Gloaguen en Michel Duval

ADJUNCT-REDACTEUR Benoît Lucchini en Amanda Keravel

REDACTEUR Olivier Page, Véronique de Chardon, Isabelle Al Subaihi, Anne-Caroline Dumas, André Poncelet, Marie Burin des Rozières, Thierry Brouard, Géraldine Lemauf-Beauvois, Anne Poinot, Mathilde de Boisgrollier, Alain Pallier en Fiona Debrabander

© Hachette (alle rechten voor vertaling, reproductie en bewerking gereserveerd voor alle landen), Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2025

© Cartografie Hachette Tourisme

WWW.LANNOO.COM

D/2025/45/44 - ISBN 9789020929393 - NUR 512

Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

HOE GEBRUIK JE DEZE GIDS?

Op deze pagina's zetten we de toeristische highlights voor je op een rijtje – stuk voor stuk zijn het met recht topervaringen die je niet mag missen.

TOPERVARINGEN

In Florence

Kamer rond op Piazza della Signoria.

Wat is er zo bijzonder aan deze plek? Het is niet alleen de fontein van de Gallo dei Leoni, die met de vier leeuwen de fontein versierd. Het is ook de manier waarop het plein is ontworpen. Het is een perfecte combinatie van architectuur en natuur.

De fontein van de Gallo dei Leoni is een meesterwerk van de beeldhouwer Bernardo Rossellino. Het is een perfecte combinatie van architectuur en natuur.

De Duomo van Florence is een meesterwerk van de architectuur. Het is een perfecte combinatie van architectuur en natuur.

De fontein van de Gallo dei Leoni is een meesterwerk van de beeldhouwer Bernardo Rossellino. Het is een perfecte combinatie van architectuur en natuur.

De Uffizi Gallery is een van de belangrijkste musea van Florence. Het is een perfecte combinatie van architectuur en natuur.

In het hoofdstuk 'Mens, maatschappij, natuur' gaan we dieper in op de geschiedenis, het cultureel erfgoed en de geografie van het land of gebied dat je bezoekt. Boeiende achtergrondinformatie om alvast thuis of tijdens de heenreis door te nemen.

MENS, MAATSCHAPPIJ, NATUUR EN CULTUUR

Bekende personen	18
Bevolking	12
Cultuur en erfgoed	14
Dineren	16
Etiquette	17
Geografie	18
Historie	19
Kerken	20
Literatuur	21
Musiek	22
Natuur	23
Reizen	24
Waardevolle tips en tricks	25
Zaken en gebeurtenissen	26

In het hoofdstuk 'Praktisch' vind je alle nuttige informatie over de bestemming. Lees er alles wat je moet weten over bijvoorbeeld verkeer en vervoer, geldzaken, taal en reisdocumenten.

VE EN UMBRIE PRAKTISCH

ABC van Italië	108
Reizen en verkeer	109
Budget	110
Cultuur	111
Festivals en evenementen	112
Geografie	113
Gedrag	114
Historie	115
Kerken	116
Musiek en entertainment	117
Natuur	118
Reizen	119
Waardevolle tips en tricks	120
Zaken en gebeurtenissen	121

302.000 km²

58.800.000

De tekst die in twee kolommen loopt, bevat praktische informatie zoals adresgegevens van instanties en webadressen ter voorbereiding op de reis.

HOE GEBRUIK JE DEZE GIDS?

De 'Reisplanner' stelt uitgewerkte reisprogramma's voor om Toscane op de beste manier te ontdekken.

REISPLANNER

STUDY INVESTIGATOR: DR. TOSHIYUKI KANE

• **Three-diegs in Florence (XII)** in Florence abducing het aristokratische meisje de Duomo, het **Raffaello Campanelli** met het Museo del Rinascimento. Zo vaak je je bezit Finis de Duomo compleet. Van de Italiaanse cultuur ga je na **Galleria dell'Accademia**, waar bekende David van Michelangelo bezichtigen. En de **Galleria degli Uffizi** absolute meesterwerken van schilders van de Italiaanse kunst zoals Giotto, Botticelli, Leonardo Vinci, Michelangelo, Caravaggio, Raffael. 3 uur bezichtigen, een heerlijk

kwant heeft naar het Museum het Beeldspel voor vertoeken van Drostveld en de eerste marionetten bewaard van Middelburgse.

→ **Eindslag in Lucca (X)** Deze kleine stad met Romeinse overblijfselen (het antiektheater) heeft alle troeven in huis om te de charme van de romanantiek te doen waarmaken. Omdat deze de straatjes op zoek naar overrommelende paradijsjes of juist een flits om een de uitdagingen te brengen.

→ **Eindslag in Pisa (X)** Het hoogtepunt van je toekent op de marionetten op Piazza dei Miracoli met het Battistero, de beaardigde schone tronk, Duomo en de

Door deze beknopte inhoudsopgave per hoofdstuk te gebruiken hoef je niet telkens terug te bladeren naar de volledige inhoudsopgave vooraan in het boek.

TOSCANE |

[illegible]

Op het kleine kaartje linksboven zie je in een oogopslag welk deel van het land of de regio het betreffende hoofdstuk beschrijft.

TOSCANE

[illegible]

Tienante, de streek die op zich al een reis van twee uren en daar staan kleine groepjes cipayones, op de bevestigings en de waterleidingen. In de Chinese jeuk-moeder koudingen tussen talloze studeerders en de leden van, met op de achtergrond het geroep van de leiders. Hetzelfde, overal de weg van de leiders, die een weg tussen stromen, stroompjes, waterlopen, oeffeningen, koudingen. De Maermonde kent niet met. Maar Kouding, de achtergrond is bekend met oeffeningen, in de sport, met oeffeningen, met oeffeningen, met oeffeningen.

FLORENCE EN OMG
FLORENCE@GMAIL.COM

Floris is in ander eeuw twaalf een van de beste 10% van de Nederlandse kunstenaars. Inhoudelijk ook?

Een dan hebben we het nog niet over de familie De Meijer, die een grote rol speelde in de pap fabriek en ook in de bouw van de stad. Zij deden haar talent ook aan kunst over.

En laatste nu laatste wonder, hoe ik ooit wat kunstenaar en -actrice geworden, want Deutscher, Michelangelo, Raffaeli, Leonardo da Vinci, maar ook de kunstenaars die ik heb gezien als Romeinse kunstenaar in Gdansk. Wat een wereld.

Samen met haar kleine kinderen heeft Floris ook haar karakter behouden. Het groen doorgevoerd van kunstenaar en onderzoeker, vindingsover de wereldse gebouwen die het land inspireert.

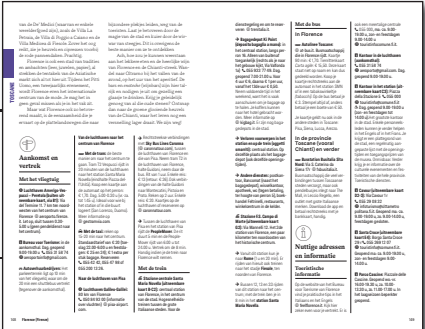
Floris is een kunstenaar in een kunstenaar, ze heeft haar twee sterven, een plekje en twee prachtige persoonlijke opvattingen. Het is dat ze nog niet te vinden is en een andere gebouwen.

De kunstenaar van het moment is niet een kunstenaar in de kunstenaar, ze heeft een kunstenaar. Het is dat ze precies wat Floris en haar omgeving in haar karakter maakt.

Op de eerste pagina van elk regiohoofdstuk zijn de niet te missen bezienswaardigheden in kaart gebracht met een paginaverwijzing voor wie ze direct wil raadplegen.

Aan de rand van de pagina's zorgen een duimgreep en een kopregel ervoor dat je direct ziet welke informatie er op de betreffende pagina wordt besproken.

Om vlot door de gids te navigeren, wordt per stad of regio dezelfde informatiestructuur gehanteerd: praktische informatie - informatie over verblijf: slapen, eten, iets drinken, uitgaan - informatie over de bezienswaardigheden.

Wist je dit?

INTERESSANTE WEETJES
 Let op deze kaders voor interessante weetjes.

Door het boek heen laten we jullie, onze Trotter-ambassadeurs, aan het woord. Gouden tips en onvergetelijke ervaringen maken alles (nog) tastbaar(der), net alsof je al ter plekke bent.

VAN REIZIGERS, VOOR REIZIGERS!

AANDUIDING TROTTER-TIPS

Trotter-tip
 interessant
 niet te missen

VERKLARING VAN DE SYMBOLEN

- algemeen - autoverhuur - bank - busstation - café, bar - camping - consulaat - dansen - duiklocatie - internetcafé - fietsverhuur - haven - honden toegestaan - ijsalon	- informatie - kindvriendelijk - koffie- of theehuis - livemuziek, concert - luchthaven - metrostation - ontbijt - parkeren - patisserie - postkantoor - restaurant - roken verboden - slapen - skistation	- snackbar - strand - taxi - theater - treinstation - voorzieningen voor rolstoelgebruikers - wandelen - winkelen - Unesco-werelderfgoed - zwemgelegenheid - telefoonnummer - website - e-mailadres
--	---	---

189

De grootste synagoge van Italië staat in Florence.

VOORBEREIDING

INLEIDING

10

VEELGESTELDE VRAGEN

12

TOPERVARINGEN

14

MENS, MAATSCHAPPIJ, NATUUR EN CULTUUR

26

Beroemde personen

28

Bevolking

33

Cultureel erfgoed

34

Drank

46

Economie

52

Film

54

Geografie

57

Geschiedenis

59

Keuken

77

Literatuur

91

Marmar

94

Media

95

Milieu

95

Werelderfgoed van Unesco

97

Zeden en gewoonten

99

REIZEN NAAR TOSCANE

102

PRAKTISCH

TOSCANE EN UMBRIË

PRAKTISCH

106

ABC van Italië

108

Alvorens te vertrekken

108

Budget

109

Elektriciteit

112

Feesten en feestdagen

112

Geldzaken

116

Gezondheid

117

Internetadressen

117

Klimaat

118

Mensen met een beperking

120

Mensenrechten

120

Noodgevallen

120

Openingstijden

120

Overnachten

121

Post

124

Reisliteratuur

124

Risico's en ergernissen

125

Roken

126

Taal

126

Telecommunicatie

128

Vervoer

129

Winkelen

136

REISPLANNER

138

38

Leonardo da Vinci: een dilettant?

248

De 18de-eeuwse tuin van Villa Gamberaia

BESTEMMINGEN

80

Waarom is de Italiaanse benaming voor tomaat 'pomodoro'?

TOSCANE

ABC van Toscane	146
Florence (Firenze)	147
Fiesole	249
Prato	252
San Casciano in Val di Pesa	261
Tavarnelle Val di Pesa	262
Impruneta	266
Greve in Chianti	269
Panzano in Chianti	275
Castellina in Chianti	277
Radda in Chianti	281
Gaiole in Chianti	286
Castelnuovo Berardenga	289
Siena	291
Abbazia di San Galgano	324
Asciano	325
Pienza	332
San Quirico d'Orcia	338
Bagno Vignoni	340
Montalcino	341
Radiconi	345
Montepulciano	346
Chiusi	353

Cortona	355
Arezzo	362
Anghiari	373
Monteriggioni	379
Colle di Val d'Elsa	381
Volterra	383
San Gimignano	390
Certaldo Alto	398
Carrara	404
Pietrasanta	409
Bagni di Lucca	413
Lucca	417
Van Lucca naar Pistoia	429
Pistoia	436
Pisa	440
Livorno	457
Massa Marittima	461
Val Di Cornia	466
Grosseto	470
Parco Naturale della Maremma (Natuurpark van de Maremma)	475
Orbetello en de Monte Argentario	478
De heuvels van de Maremma, van Capalbio naar Sorano	482
Pitigliano	489

UMBRIË

ABC van Umbrië	496
Perugia	499
Città della Pieve	517
Gubbio	520
Assisi	531
Spoletto	545
Orvieto	557

504

De historische binnenstad van Perugia

INLEIDING

↓ Van eind mei tot midden juni vormt de Castelluccio van Norcia een enorme bloemenzee.

↑ Het standbeeld van Romulus en Remus in Siena

Toscane! Een magisch woord dat het verlangen oproept om te vluchten, ja zelfs om in ballingschap te gaan... Hier en daar staan kleine groepjes cipressen op de heuvelruggen en de waterscheidingen. In de Chianti staan oude boerderijen tussen talloze steeneiken onder een loden zon, met op de achtergrond het sjirpen van de krekels. De Maremma kent nooit rust. Haar Etruskische achterland is bezaaid met catacomben in de openlucht. Stoffige, onverharde wegen banen zich een weg tussen stenen stapelmuren waarboven olijfbomen kronkelen. Maar afgezien van het (fantastische) decor zijn het de kunstenaars die een streek haar ware gezicht geven, verheerlijken en artistiek uitbeelden. Toscane heeft nooit gebrek gehad aan kunstenaars. Zo wisten de renaissance-schilders dit landschap te vatten en naar waarde te schatten. Florence, Siena en Pisa zijn slechts de bekendste voorbeelden van de Toscaanse kunst, die haar grootste bloeitijd kende tussen de middeleeuwen en de renaissance. Slechts een paar plekken op deze aardbol kunnen zich beroepen op een dergelijke 'dichtheid' van meesterwerken: Giotto, Michelangelo, Botticelli, Dante, Machiavelli, Leonardo da Vinci en vele anderen. Er zijn nog veel andere Toscaanse stadjes die je vast en zeker zullen bekoren en in verrukking brengen: San Gimignano, Volterra, Lucca, Massa Marittima en Pitigliano.

‘Maak een wandeling over de Mura di Pisa, een drie kilometer lange stadsmuur, en geniet van het mooie uitzicht op Piazza Dei Miracoli, waar o.a. de Toren van Pisa staat.’

↑ Het ‘Plein der Wonderen’ in Pisa

Kim, 36 jaar, Brunssum, reist met haar vriend

En dan is er nog die vreedzame buur, Umbrië. De streek heeft niet voor niets de bijnaam ‘groene long’ gekregen. Deze streek is een stuk intiemmer en authentieker dan de Toscaanse buur. In het midden van Umbrië bevindt zich het mooie Assisi. Dit was en is de wieg van de H. Franciscus, de beschermheilige van de dieren, die voor de vogels preekte en met de wolven sprak. De zachtheid en de charme van de in natuur genestelde landschappen inspireerden veel kunstenaars, zoals Giotto, Signorelli en zelfs Rafael, die een leerling was van Il Perugino.

Zij slaagden erin de essentie van de regio te vatten en die te vereeuwigen op grote fresco's, zoals die in de prachtige Duomo van Orvieto en de Basilica di San Francesco in Assisi. De inwoners zijn gehecht aan hun natuurlijke en culturele erfgoed en oude tradities. Hier wordt het verleden nog elke dag beleefd. Jaarlijks zijn er reconstructies van middeleeuwse evenementen en feesten uit langvervlogen tijden. De achtergrond van oude gebouwen en trapvormige steegjes maakt die evenementen en feesten des te geloofwaardiger.

TELKENS ALS JE TERUGKEERT NAAR TOSCANE, VOEL JE JE BETER...

VEELGESTELDE VRAGEN

Welke documenten heb je nodig om naar Italië te reizen?

Voor inwoners van de Europese Unie volstaat een geldige identiteitskaart of geldig paspoort om Italië binnen te mogen.

Minderjarigen die alleen reizen, hebben een geldige identiteitskaart of geldig paspoort nodig en een handgeschreven, ondertekende toestemming van de ouders.

Wat is het beste seizoen om Toscane of Umbrië te bezoeken?

De lente, het begin van de zomer (mei-juni) en de herfst (september-oktober) vormen het hoogseizoen. Het weer is dan aangenaam en niet te warm. Opgelet: in tegenstelling tot wat we zouden verwachten, sluiten in de zomer veel adresjes hun deuren rond 15 augustus.

Wat is de beste manier om erheen te reizen?

Met het vliegtuig ben je er natuurlijk het snelst, zeker als je niet van plan bent lang te blijven. Maar ook met de trein, de bus of de auto kom je op je bestemming. Als je wat langer in de streek blijft, reis je op deze manier een stuk milieuvriendelijker.

Is er een tijdsverschil?

Nee, zowel in de zomer als in de winter is het er even laat als in België en Nederland. Zomer- en wintertijd worden op dezelfde dag ingesteld. Hoe lang duurt een vlucht? Reken op 2 uur voor een rechtstreekse vlucht van Brussel of Amsterdam naar Florence.

Is het leven er duur?

Toscane is door de 'toeristische drukte' iets duurder dan de rest van Italië, behalve misschien in Maremma, dat betaalbaarder blijft. Dit geldt vooral voor de overnachtingen, in mindere mate voor de eetgelegenheden. Dus wees gerust: een snelle hap uit het vuistje is echt niet duur (*panini*, pizzapunten...). Hetzelfde geldt voor Umbrië, waar de prijzen voor een nachtje logeren nog meer meevallen. Wat de culturele bezienswaardigheden betreft, geven de meeste steden pasjes uit die je flink wat geld besparen. Dit is het geval in Florence, Siena, Pisa, Volterra, Orvieto, Gubbio en veel meer.

↑ Het middeleeuwse Lucca telt verschillende mooie pleintjes.

Kun je je er gemakkelijk verplaatsen?

In steden als Florence, Siena, Arezzo en Perugia kom je met de auto niet binnen in het historische centrum. Parkeren vormt er een echt probleem. Toch raden wij je aan een auto te huren, zeker als je de platgetreden paden wilt verlaten. In de dorpen en kleine stadjes kom je echt niet met de trein of de bus (of moet je eindeloos wachten op een verbinding).

Zijn er veiligheidsproblemen?

Deze regio is rustig en veilig. Laat voor alle zekerheid niets achter in je auto, inbraken komen frequent voor, vooral bij toeristische trekpleisters.

Welke voorzorgsmaatregelen moet ik nemen op het gebied van gezondheid?

Je hoeft geen bijzondere voorzorgsmaatregelen te nemen. Zorg ervoor dat de traditionele inenting in orde zijn die ook in België en Nederland worden

aanbevolen. Vergeet in de zomer geen zonnebrandcrème. Denk ook aan een Europese ziekteverzekeringskaart.

Moet je Italiaans spreken om je verstaanbaar te kunnen maken?

Dit is niet noodzakelijk. Jongeren begrijpen of spreken steeds vaker Engels. Maar zoals overal is het handig een basiswoordenschat te beheersen.

Zijn Toscane en Umbrië goede streken om je kinderen mee naartoe te nemen?

Uiteraard! Het rijke erfgoed (vooral in de grote cultuursteden zoals Florence, Siena, Pisa en Assisi) zou echter weleens te veel kunnen worden voor je engeltjes. Je kunt in dit geval beter leuke wandelingen maken dan elke dag een museum bezoeken. Vooral wat het eten betreft is het een topbestemming! Pizza, pasta, ijsjes... Let op ons symbool voor kinderen in de rubriek 'Wat is er te zien en te doen?'.

In Florence

1

Kuier rond op Piazza della Signoria.

Dit plein is het kloppende hart van de stad en een waar openluchtmuseum. Aan de ene kant staat het indrukwekkende Palazzo Vecchio, aan de andere kant de Loggia dei Lanzi, die met de vele beelden als het ware een museum vormt. Het meesterlijke *Sabijnse maagdenroof* van Giambologna en een imposante *Judith en Holofernes* van Donatello (het origineel staat in het Palazzo Vecchio). Bewonder zeker ook de fontein van Neptunus. → **Blz. 170**

2

Beklim de koepel van de Duomo.

De koepel werd ontworpen door Filippo Brunelleschi. Hij kwam op het schitterende idee een ovaalvormige koepel te maken met een diameter van 45 m. De koepel steunt op een dubbel gewelf waartussen een open ruimte van 2 m zit met daarin verankeringen die zorgen

voor de stabiliteit van het gebouw. In de koepel kun je het gigantische fresco bewonderen van *Het laatste Oordeel*. Het is 3600 m² groot en werd bedacht door Vasari, maar geschilderd onder leiding van Federico Zuccari en Bandinelli.

→ **Blz. 160**

⚠ **Goed om te weten:** *verplicht reserveren op [duomo.firenze.it](https://www.duomo.firenze.it). Je beklimt 463 treden, heb dus wat geduld (het is ook vaak aanschuiven). Niet voor mensen met claustrofobie.*

3

Ontdek de belangrijke schilders in de Galleria degli Uffizi.

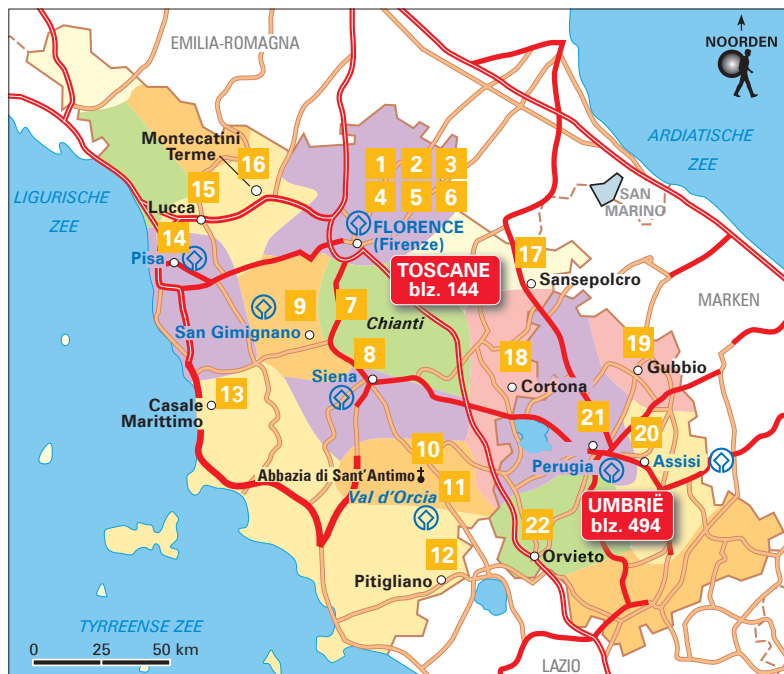
De Galleria degli Uffizi is de parel onder de Florentijnse musea en bovendien is het een van de oudste en mooiste musea ter wereld. Van de Toscaanse primitieven tot Caravaggio (*Hoofd van Medusa*), met onder andere Botticelli (*Geboorte van Venus* en *De Lente*), Leonardo da Vinci, Perugino, Michelangelo, Chardin, Goya, Velázquez, Rafael, Titiaan, hier moeten je ogen (en je benen) hard werken, want er zijn meer dan 100 zalen! → **Blz. 163**

⚠ **Goed om te weten:** *bij voorkeur reserveren op [uffizi.it](https://www.uffizi.it).*

Bezoek de cellen van de franciscaner monniken.

Je bereikt deze cellen in het Museo di San Marco via de kloostergang die is versierd met fresco's uit de 16de-17de eeuw. Op de begane grond zie je de eetzaal en de kapittelzaal en op de eerste verdieping bevinden zich de cellen van de monniken. Ze werden door Fra Angelico (of door een van zijn leerlingen naar een ontwerp van de meester) van fresco's voorzien die taferelen uit de evangeliën voorstellen. Zijn werk is weinig teatraal en straalt vooral licht en vroomheid uit. Hij kreeg dan ook de bijnaam 'Beato Angelico'. → **Blz. 196**

5

Bewonder de zonsondergang vanaf de San Miniato al Monte.

Je bereikt de rustige wijk San Niccolò als je de Arno oversteekt. Je klimt naar de rozentuin. Vanaf daar is het absoluut aanbevolen de trap te beklimmen naar de Chiesa San Miniato al Monte. Daar heb je een adembenemend uitzicht op de

5

6

stad. Ga er bij voorkeur in de late middag naartoe en geniet van de zonsondergang boven Florence. → **Blz. 241**

6

Kuier door de mooie Giardino Bardini in de wijk Oltrarno.

Je bereikt het uitkijkpunt via een prachtige trap in barokstijl. Boven geniet je van een spectaculair uitzicht op de stad. Verder ontdek je borrelende fontein, honderden verschillende bloemen en planten die van deze tuin een van de mooiste van Florence maken. En dan hebben we het nog niet over de prachtige pergola met blauweregeng (betoverend in de lente), de her en der verspreide bosjes (zoals in Engelse tuinen), de dreef met hortensia's, de talloze perkjes... In een notendop: deze tuin is een explosie van aroma's en kleuren die je absoluut gezien en geroken moet hebben. → **Blz. 235**

In Toscane

7

Neem deel aan de vele wijnproeverijen in Chianti.

De wijnboeren in de schitterende wijnstreek tussen Florence en Siena produceren enkele van de meest prestigieuze Italiaanse wijnen. De historische herkomstbenaming chianti classico D.O.C.G., die je herkent aan de zwarte haan op de flessen, is een van de beroemdste. Ze omvat ongeveer zeshonderd wijndomeinen die op 7000 ha wijn verbouwen. Het belangrijkste druivenras in de Chianti is sangiovese. Als een wijn de vermelding 'riserva' krijgt, betekent dat dat de wijn langer heeft gerijpt. Wijnen met de vermelding 'gran selezione' zijn dan weer gemaakt van de beste druiven. →Blz. 260

8

8

Ga naar Siena, een stad op het snijpunt van drie bergen.

Deze stad wemelt van de paleizen en de kerken en heeft een rijk verleden, zowel historisch als architecturaal. En dan hebben we het nog niet gehad over de *contrade*, wijken die genoemd zijn naar

7

dieren waarop de inwoners trots zijn. Pik ook de Palio mee, de beroemde paardenwedren, uniek in de wereld. Trek hiervoor naar Piazza del Campo, een van de mooiste pleinen van Italië. →Blz. 307, 321

❗ **Goed om te weten:** de Palio wordt twee keer per jaar gehouden, op 2 juli en op 16 augustus.

9

Kijk uit over het Toscaanse platteland vanaf de stadswallen van San Gimignano.

Deze opmerkelijke stad, bezaaid met middeleeuwse torens, ligt boven op een heuvel, alsof ze de wacht houdt bij het Toscaanse platteland en de heuvels. San Gimignano is het mooist in de herfst, als de bruine palazzi een gouden gloed krijgen. →Blz. 396

❗ **Goed om te weten:** reserveer een kamer in een van de vele B&B's in de omgeving van de stad. Bezoek 's ochtends een museum, keer op het heetst van de dag terug naar je B&B en ga 's avonds in de stad dineren, als het er weer rustiger is.

10

Geniet van de rust en de natuur bij de Abbazia di Sant'Antimo.

Deze mooie, gezellige abdij staat in de omgeving van Montalcino. Ze werd in

de 8ste-9de eeuw gesticht door Karel de Grote en werd in de 11de eeuw een vaste steek voor pelgrims (vlak bij de Via Francigena). De 12de-eeuwse kerk vertoont een sierlijke, sobere romaanse cisterciënzerarchitectuur met ongewone details. Binnen krijg je een groot schip te zien met harmonieuze afmetingen en strenge schoonheid. Je ziet een mooie, houten maagd van Sant'Antimo (13de eeuw) en rond het altaar bevindt zich een kooromgang met apsiskapellen. Deze zijn versierd met zuiltjes en fijnbewerkte kapitelen. →Blz. 344

11

11

Laat je ontroeren (en verrassen) door de prachtige landbouwvelden in de Val d'Orcia.

Deze velden zijn werelderfgoed. Ze zijn vooral bekend geworden dankzij de schilders van de school van Siena en werden in veel films vereeuwigd. Ze werden in de 14de-15de eeuw heraangelegd en weerspiegelen de perfecte esthetiek van de renaissance! Olijfboomgaarden, wijngaarden en graanvelden, met hun vele tinten groen en geel, worden afgebakend door planten en vormen een prachtig geheel met de bosjes en wegen waarlangs cipressen groeien en die naar de hooggelegen oude boerderijen lopen. Ze vormen een harmonieus geheel, vooral bij zonsopgang en zonsondergang. → **Blz. 331**

12

Houd een romantische pauze in Pitigliano en slenter door de schilderachtige straatjes.

De Toscaanse Maremma is nog vrij onbekend. Hier moet je de tijd nemen om te genieten, zowel onderweg als in de hooggelegen dorpen. Pitigliano lijkt het prototype van een middeleeuwse stad, met kronkelige, geplaveide straatjes, palazzi en oude, verweerde huizen met een eeuwenlange geschiedenis, overdekte passages en een 16de-eeuws aquaduct. De rotswand zit vol wijnkelders. Sommige werden ondergebracht in voormalige Etruskische graftomben. Ze zitten vaak tot drie verdiepingen onder de grond. → **Blz. 491**

12

13

Maak een ommetje langs Casale Marittimo, een van de mooiste dorpen van Toscane.

Boven op een heuvel, diep in het land van de Etrusken, ligt het dorpje Casale Marittimo. Verwen jezelf met een adembenemend uitzicht op het Toscaanse

platteland. Kuier door de middeleeuwse straatjes, geniet van de rust en de bekoorlijke kerkjes. Een heerlijke tussenstop, vlak bij de zee en de Volterra.

→Blz. 468

14

Wandel 's avonds in je eentje over Piazza dei Miracoli in Pisa voor een tête-à-tête met de scheve toren.

Maar Pisa heeft nog veel meer te bieden: de stadswallen, palazzi, kerken, pleintjes met gezellige terrassen creëren een heel bijzondere sfeer, zowel overdag als 's nachts. De losse plattelandssfeer die in de straatjes heerst en de Arno die door de stad stroomt, doen je al snel zin krijgen om hier wat langer te blijven. Bovendien zijn hier veel authentieke eetgelegenheden waar je van een pasta of *cecina* kunt genieten. →Blz. 450

! **Goed om te weten:** steek de Arno over naar de studentenwijk van Pisa, het hippe stadsdeel met verborgen pleintjes en gezellige bars...

15

Flaneer in Lucca door ingedommelde straatjes.

Deze stad ademt geschiedenis. Loop van het ene plein naar het andere en bezoek een van de opmerkelijke villa's in de omgeving. Je waant je in een film van Visconti.

In Lucca is de romaans-middeleeuwse structuur bewaard gebleven, met kilometerslange stadsmuren en bastions uit de 17de eeuw in rode baksteen. De oude pleintjes en voetgangersstraatjes liggen er nog altijd in de schaduw van oude kerken, mooie huizen en torens waarop hangende tuinen werden ingericht.

→ **Blz. 425**

! **Goed om te weten:** er zitten heel wat fietsverhuurders, leuk om te trappen door de straten van de stad of langs de walmuren. Geniet ondertussen van het fraaie uitzicht.

16

Pik een gratis opera mee in de Tettuccio-thermen in Montecatini.

Laat je meeslepen door de geur van linde en jasmijn uit het vlakbij gelegen park. Opera's op vrijdag. Montecatini Terme lokt kuurgasten van alle leeftijden. Kuier door de middeleeuwse straten van Montecatini Alto of neem de 19de-eeuwse

17

kabellift. Heel leuk na een dagje kuren in de weelderige Romeinse thermen, te midden van zuilengalerijen, antieke portalen, bewerkte balustrades, ronde hallen en fresco's. →Blz. 435

17

Bewonder de werken van Piero della Francesca in het Museo civico van Sansepolcro.

Piero della Francesca, geboren in deze stad, maakte schilderijen met een verrassende moderne toets: bleek licht, strak perspectief, in de leegte starende personages. Zijn *Verrijzenis* toont een erg vastbesloten Christus als vaandeldrager en nauwelijks gehavend, tegen een achtergrond van dode bomen. Let op de soldaten die aan zijn voeten ingedommeld zijn; de soldaat tegenover Christus is de kunstenaar zelf! Ook in het prachtige veelluik *Madonna della Misericordia* stelt de schilder zichzelf voor aan de voeten van de maagd. Absolute meesterwerken! →Blz. 378

18

Ga naar Cortona, een charmante parel ten zuiden van Arezzo.

Je ontdekt de stad te voet, zo bewonder je de kerken en musea op hun best. Loop het Museo diocesano binnen, waar twee schitterende werken van Fra Angelico hangen. →Blz. 361

18

In Umbrië

19

Wees aanwezig bij de Festa dei Ceri in Gubbio.

Als de kaarsdragers een witte broek en een hemd in een kleur afhankelijk van de heilige hebben aangetrokken, beginnen ze aan een dolle race door de straten van de stad. De menigte volgt dit jaarlijkse ritueel met een buitengewoon enthousiasme, een combinatie van religieus mysticisme en heidense riten.

→Blz. 529

! **Goed om te weten:** dit feest vindt plaats op 15 mei. Kom een dag eerder. Voor meer informatie ⑧ ceri.it.

20

Bezoek in Assisi zeker de bekende Basilica di San Francesco uit de 13de eeuw.

Dit is de eerste kerk die aan de heilige werd gewijd. Ze staat boven op een heuvel die de naam Colle d'Inferno ('heuvel van de hel') kreeg omdat wie tot de dood veroordeeld was, hier werd geëxecuteerd. Nadat de H. Franciscus hier werd begraven, werd deze heuvel omgedoopt tot de 'heuvel van de hemel'. Een van de meesterwerken in de basiliek is het fresco *Franciscus die met de vogels praat* van Giotto, een absoluut meesterwerk van de renaissance. Via een trapje in het midden van het schip bereik je de crypte, die in 1818 werd ontdekt en waarin de heilige is begraven. →Blz. 539

21

Wandel rond in de ondergrondse straatjes van de middeleeuwse wijk Rocca Paolina in Perugia.

Deze ondergrondse wijk werd in 1540 gebouwd in opdracht van paus Paulus III. Ze was lange tijd buiten gebruik en werd na de Italiaanse eenheid gedeeltelijk

verwoest, omdat ze het symbool was van het pauselijke absolutisme. In de jaren 1930 werd het ondergrondse gedeelte blootgelegd en zo wacht de bezoeker een mooi labyrint van overwelfde straten en door bogen met elkaar verbonden huizen. →Blz. 515

22

Bekijk de prachtige Duomo van Orvieto van alle kanten, bij voorkeur 's avonds als de mozaïeken glinsteren.

De Duomo van Orvieto is zonder enige twijfel de mooiste van heel Umbrië. In de 13de en 14de eeuw werkten ongeveer driehonderd architecten, beeldhouwers, schilders en mozaïekkunstenaars aan deze parel van de Italiaanse gotiek. De bewerkte gevel met het roosvenster, de mozaïeken en de bas-reliëfs op de zijgevels (die bestaan uit witte travertijn en

21

blauwgrijs basalt), ze vormen een bijzonder verfijnde pracht. De Cappella di San Brizio is erg aangrijpend en verrassend modern. Het gewelf en de muren zijn beschilderd door de beste Florentijnse kunstenaars, onder meer Fra Angelico, Benozzo Gozzoli en Luca Signorelli.

→Blz. 564

22